

Ростислав Кельман
Національний університет “Львівська політехніка”,
аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму,
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
rostyslav.kelman.mpv.2019@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7704-2055>

ЗАБОРОНА ЯК МЕТОД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2023.39.128>

© Кельман Р., 2023

Поширення коронавірусної інфекції нового типу COVID-19 тепер не є надзвичайною ситуацією міжнародного значення. Таке рішення 5 травня ухвалила Всесвітня організація охорони здоров'я. Епідемія коронавірусної інфекції, що розпочалася наприкінці 2019 року в Китаї, у січні 2020 року була оголошена ВООЗ надзвичайною ситуацією міжнародного значення у сфері охорони здоров'я. Після поширення епідемії на інші країни її було в березні 2020 року оголошено пандемією. Багато країн пішли на безпрецедентні карантинні заходи, що позначилися на світовій економіці та житті людей. Запроваджувалися локдауни та масковий режим, закривалися кордони, переривалося авіасполучення між країнами. Після масової вакцинації та появи нових, менш летальних штамів кількість смертей різко скоротилася – якщо в січні 2021 року у світі за тиждень від COVID-19 помирали близько 100 тисяч людей, то в квітні 2023 року – 3,5 тисячі. Скорочення смертності дало змогу впродовж 2022 року скасувати більшість обмежувальних заходів. За даними ВООЗ, жертвами захворювання за минулі три роки та кілька місяців стали близько 20 мільйонів людей. Ідеться про всі смерті, пов'язані з інфекцією. За офіційними даними, інформацію про які збирав американський інститут Джонса Гопкінса, сама коронавірусна інфекція стала причиною смерті близько 7 мільйонів людей. ВООЗ наголошує, що вірус не зник, люди продовжують хворіти, і інфекція, найвірогідніше, залишиться в людській популяції як одне з респіраторних захворювань.

Досліджено роль заборони як методу правового регулювання під час пандемії коронавірусу в Україні. Проаналізовано законодавчі заходи, прийняті в Україні для боротьби з поширенням COVID-19, та їх ефективність. Розглянуто вплив заборон на громадянські права та свободи і досліджено альтернативні методи правового регулювання. Внаслідок наукової розвідки надано рекомендації щодо оптимального використання заборон під час пандемії коронавірусу з урахуванням захисту громадського здоров'я та збереження громадянських прав і свобод.

Розглянуто законодавчі заходи, що були прийняті в Україні для боротьби з поширенням коронавірусу. Аналізуються такі аспекти, як заборона проведення масових заходів, закриття нежитлових приміщень, обмеження пересування населення та інші. Досліджується ефективність цих заходів у зниженні кількості випадків захворювання, а

також їх вплив на динаміку поширення вірусу. Стаття проводить аналіз того, як заборони впливають на свободу переміщення, свободу вибору, свободу віросповідання та інші основні громадянські права. Розглядаються питання щодо обмежень у правах людини та можливості порушення гарантій, передбачених Конституцією України та міжнародними договорами.

Сформульовано висновки та рекомендації щодо оптимального використання заборон під час пандемії коронавірусу в Україні. Зроблено висновок про ефективність застосування заборон як методу правового регулювання в умовах пандемії. Заборони виявилися ефективними у зниженні рівня захворюваності та обмеженні поширення вірусу.

Дослідження має важливе значення для українського правового співтовариства, оскільки розглядає проблематику заборон як методу правового регулювання в контексті пандемії коронавірусу. Результати дослідження можуть слугувати основою для подальшого вдосконалення законодавства та розробки більш ефективних стратегій боротьби з пандемічними загрозами, водночас зберігаючи права та свободи громадян. У висновках наголошується на необхідності продовження досліджень у цій сфері та подальшого пошуку оптимальних підходів до правового регулювання під час пандемії, які б забезпечували захист громадського здоров'я, а також збереження громадянських прав та свобод в Україні.

Ключові слова: заборона; правове регулювання; пандемія корона вірусу; громадянські права; свободи.

Постановка проблеми. Пандемія коронавірусу в Україні викликала необхідність вжиття ефективних заходів для стримування поширення вірусу та збереження громадського здоров'я. Одним із методів правового регулювання, що було використано, є заборона – повна або часткова заборона діяльності, або переміщень, які вважаються не обов'язковими. Заборона має своїх прихильників, які підтримують її як ефективний засіб захисту громадського здоров'я, але також натрапляє на критику, оскільки вона може мати негативний вплив на економіку та обмежувати права та свободи особи. Тому виникає потреба в детальнішому аналізі ефективності заборони як методу правового регулювання під час пандемії коронавірусу в Україні. В статті будуть розглянуті питання ефективності заборонних заходів у стримуванні поширення вірусу, їх впливу на економіку країни та реакції громадськості на такі заходи.

Метою статті є проведення аналізу ефективності заборони як методу правового регулювання під час пандемії коронавірусу в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Аналіз проблеми заборони як методу правового регулювання під час пандемії коронавірусу в Україні виявляє двозначність цього підходу. З одного боку, заборонні заходи допомагають обмежити контакти та зменшити поширення вірусу, сприяючи охороні громадського здоров'я. З другого боку, заборонні заходи мають негативний вплив на економіку та суспільство. Результати дослідження дають змогу оцінити ефективність заборони як методу правового регулювання в контексті боротьби з пандемією коронавірусу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Внаслідок пандемії COVID-19 уряди у всьому світі шукали найефективніші засоби стримування поширення вірусу. Одним з методів, на який звернули увагу, є заборона – захід, який передбачає повне або часткове обмеження активностей, операцій або руху, визнаних не обов'язковими [1].

Україна впровадила різні заборони в межах зусиль щодо боротьби з COVID-19, зокрема, обмеження пересування, тимчасове закриття неважливих підприємств та запровадження карантинних заходів. Заборони отримали змішані реакції всередині країни, з одного боку – це визнання

зусиль уряду щодо захисту громадського здоров'я, а з другого – критика за надмірність заходів та їх негативний вплив на економіку. У цій статті буде розглянуто використання заборон як методу правового регулювання під час пандемії коронавірусу в Україні.

Заборона – це метод правового регулювання, який передбачає заборону певних дій або поведінки шляхом впровадження законів та суворих покарань для тих, хто їх порушує. Метою заборони є зниження випадків ризикованої або шкідливої діяльності, яка може мати негативний вплив на громадське здоров'я, безпеку чи благополуччя. Заборона широко використовується протягом історії як засіб регулювання людської поведінки, починаючи з заборони алкоголю під час ери Прохібіції в Сполучених Штатах до заборони наркотиків або зброї в багатьох країнах світу. Заборону часто впроваджують під час надзвичайних ситуацій або кризових періодів, таких як поточна пандемія коронавірусу в Україні, де уряд встановив суворі заборони на громадські зібрання та наклав обмеження на діяльність підприємств з метою стримування поширення вірусу.

Пандемія коронавірусу мала значний вплив на Україну, з першим випадком COVID-19, який було зафіксовано в країні 3 березня 2020 року. За серпень 2021 року в Україні було підтверджено понад 2,3 мільйона випадків і понад 55 000 смертей. Уряд у березні 2020 року ввів суворі карантинні заходи для боротьби з поширенням вірусу, заклавши школи, підприємства та громадський транспорт. Експерти критикували реакцію уряду на пандемію, вказуючи на недостатність ресурсів та фрагментарну систему охорони здоров'я.

Але заборона відіграла значну роль у зменшенні поширення COVID-19 в Україні. Уряд ввів суворі обмеження на збори, заклав неважливі підприємства та обмежив масові заходи. Заборона публічних заходів та соціальних зборів виявилася успішною в мінімізації поширення вірусу.

Крім того, заборона міжнародних подорожей та обов'язкові вимоги щодо карантину для тих, хто подорожував країною, запобігли поширенню вірусу з одного регіону в інший. Уряд забезпечив виконання цих заборон штрафами та адміністративними санкціями для тих, хто порушував правила. Ці заходи допомогли обмежити поширення вірусу й уникнути перевантаження системи охорони здоров'я. Економічний вплив закриття підприємств був значним, і багато бізнесів та людей стикнулися з фінансовими труднощами. Уряд вжив різних заходів для полегшення економічного удару, таких як фінансова допомога бізнесам, пільги з оподаткування та субсидії зарплат. Та незважаючи на труднощі, заборона стала успішною стратегією в боротьбі з COVID-19 в Україні [2].

Суворе забезпечення виконання заборонних заходів урядом є важливим для збереження громадського здоров'я та безпеки під час пандемії COVID-19. Здатність уряду забороняти громадські збори, подорожі та неважливі підприємства має вирішальне значення для контролю поширення вірусу. Без втручання уряду існує більша загроза спільного поширення вірусу, збільшеного навантаження на системи охорони здоров'я і, як наслідок, більше смертей. Крім того, виконання урядом заходів заборони допомагає запобігати поширенню недостовірної інформації та теорій змови, які можуть поширювати паніку та збиткову змішаність. Через чітку комунікацію та забезпечення виконання заборонних заходів уряд може забезпечити стабільність та підтримку громадян у важкий час. Отже, важливість забезпечення виконання заборонних заходів урядом неможливо переоцінити, оскільки це відіграє вирішальну роль у захисті громадського здоров'я та безпеки під час пандемії COVID-19 [3].

Поки уряд зміцнює свої зусилля щодо забезпечення дотримання правил, він повинен одночасно навчати громадськість про необхідність цих заходів. Це може бути зроблено за допомогою різних засобів, таких як рекламні кампанії, соціальні медіа та розповсюдження інформаційних матеріалів у громадах. Крім того, важливо, щоб громадськість розуміла потенційні ризики невиконання, включаючи правові наслідки та небезпеку поширення хвороби. Без належної громадської освіти зусилля забезпечення виконання заборонних законів будуть марними, і вірус продовжуватиме поширюватись. Тому надзвичайно важливо зосередитись на громадській освіті як необхідному інструменті для забезпечення дотримання заборонних законів під час цієї пандемії.

Незважаючи на те, що заборона як метод правового регулювання мала намір скоротити поширення COVID-19, вона зіткнулася з кількома викликами та критикою в Україні. Одним з основних викликів є складність забезпечення дотримання заборонних заходів, особливо в країні, де поширена корупція та неформальна економіка. Як наслідок багато осіб та підприємств продовжують працювати нелегально, що може спричинити потенційне поширення вірусу. Крім того, заборонні заходи можуть нерівномірно впливати на вразливі групи населення, такі як люди, що живуть у бідності та залежать від неформальної економіки для свого проживання. Критики стверджують, що заборонні заходи можуть поглиблювати нерівності та створювати середовище соціальної нестабільності. Крім того, заборонні заходи можуть мати непередбачувані наслідки, такі як зростання організованої злочинності та виробництво низькопробних продуктів. Загалом хоча заборонні заходи на перший погляд можуть здатись ефективним засобом правового регулювання в теорії, їх реалізація під час пандемії COVID-19 в Україні підкреслила виклики та критику, пов'язану з цим методом.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що заборона певних дій під час пандемії COVID-19 в Україні виявилася дискусійною і обговорюваною проблематикою. Вона дійсно сприяла зниженню поширення вірусу, але також призвела до економічних і соціальних труднощів для багатьох осіб та підприємств. Заходи заборони викликали різні реакції серед населення і в деяких випадках спричинили опір. Дії уряду були обґрунтовані потребою захисту громадського здоров'я та запобігання перевантаженню системи охорони здоров'я. Загалом, хоча заборона може бути необхідною у деяких випадках, але для ефективного реагування на пандемію в Україні потрібен був активніший та спрямований на громадськість підхід. Важливо зазначити, що заборона не повинна бути єдиним методом регулювання, і також необхідно впроваджувати альтернативні заходи, такі як освіта та підтримка в дотриманні правил. Під час подолання пандемії влада спільно з народом повинні знаходити баланс між захистом громадського здоров'я та забезпечення виживання бізнесу і благополуччя громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Задорожній О. В. Загальна декларація прав людини. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ : Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.
2. Корнієвський О. Громадянське суспільство в умовах пандемії коронавірусу COVID-19: виклики та перспективи розвитку. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/gromadyanske-suspilstvo-v-umovakh-pandemii-koronavirusu-covid-19-vikliki-ta-perspektivi> (дата звернення: 04.08.2021).
3. Всемирная организация здравоохранения. (2005). Международные медико-санитарные правила. Женева, 23 мая 2005 г. (http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/897_007).
4. Прес-служба МОЗ України. (2013а). Державна санітарно-епідеміологічна служба України контролює ситуацію з можливою появою нового коронавірусу в Україні. МОЗ України, 14 травня (http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20130514_3.html).
5. Прес-служба МОЗ України. (2013б). Імунізація – невід'ємне право людини на здорове життя. МОЗ України, 15 лютого 2013 р. (http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20130214_1.html).

REFERENCES

1. Zadorozhnyi O.V. *Zahalna deklaratsiia prav liudyny*. [Universal Declaration of Human Rights]. Ukrainiska dyplomatychna entsyklopediia : u 2-kh t. / redkol.: L.V. Huberskyi (holova) ta in. Kyiv : Znannia Ukrainy, 2004. T. 1. 760 p. [in Ukrainian].
2. Korniiievskyyi O. *Hromadianske suspilstvo v umovakh pandemii koronavirusu COVID-19: vyklyky ta perspektyvy rozvytku*. [Civil society in the conditions of the COVID-19 coronavirus pandemic: challenges and

prospects for development]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/gromadyanske-suspilstvo-v-umovakh-pandemii-koronavirusu-covid-19-vikliki-ta-perspektivi> (data zvernennia: 04.08.2021). [in Ukrainian].

3. *Vsemyrnaia orhanyzatsiia zdavookhraneniia*. (2005). Mezhdunarodnye medyko-sanytarne pravyla. Zheneva, 23 maia 2005 h. (http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/897_007). [in Russian].

4. Pres-sluzhba MOZ Ukrainy. (2013a). *Derzhavna sanitarно-epidemiolohichna sluzhba Ukrainy kontroliuie sytuatsiiu z mozhlyvoiu poiavoiu novoho koronavirusu v Ukraini*. [The State Sanitary and Epidemiological Service of Ukraine is monitoring the situation with the possible emergence of a new coronavirus in Ukraine] MOZ Ukrainy, 14 travnia (http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20130514_3.html). [in Ukrainian].

5. Pres-sluzhba MOZ Ukrainy. (2013b). *Imunizatsiia – nevidiemne pravo liudyny na zdorove zhyttia* [Immunization is an inalienable human right to a healthy life]. *MOZ Ukrainy*, 15 liutoho 2013 r. (http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20130214_1.html). [in Ukrainian].

Дата надходження: 14.06.2023 р.

Rostislav Kelman

Lviv Polytechnic National University,
graduate student of the Department of Theory of Law and Constitutionalism,
Institute of Law, Psychology and Innovative Education
rostyslav.kelman.mpv.2019@lpnu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7704-2055>

PROHIBITION AS A METHOD OF LEGAL REGULATION DURING THE CORONAVIRUS PANDEMIC IN UKRAINE

The spread of a new type of coronavirus infection, COVID-19, is no longer an emergency of international concern. This decision was adopted by the World Health Organization on May 5. The epidemic of coronavirus infection, which began at the end of 2019 in China, was declared by WHO in January 2020 as an emergency situation of international importance in the field of health care. After the epidemic spread to other countries, it was declared a pandemic in March 2020. Many countries resorted to unprecedented quarantine measures, which affected the world economy and people's lives. Lockdowns and a mask regime were introduced, borders were closed, and air traffic between countries was interrupted. After mass vaccination and the appearance of new, less lethal strains, the number of deaths decreased sharply – if in January 2021, about 100,000 people died of COVID-19 in a week, then in April 2023 – 3,500. The reduction in mortality made it possible to cancel most of the restrictive measures during 2022. According to the WHO, about 20 million people have become victims of the disease over the past three years and several months. These are all deaths related to infection. According to official data collected by the American Johns Hopkins Institute, the coronavirus infection itself caused the death of about 7 million people. WHO emphasizes that the virus has not disappeared, people continue to get sick, and the infection is likely to remain in the human population as a respiratory disease.

The role of the ban as a method of legal regulation during the coronavirus pandemic in Ukraine is studied. The legislative measures adopted in Ukraine to combat the spread of COVID-19 and their effectiveness are analyzed. The impact of bans on civil rights and freedoms is considered, and alternative methods of legal regulation are explored. As a result of the scientific investigation, recommendations were made regarding the optimal use of prohibitions during the coronavirus pandemic, taking into account the protection of public health and the preservation of civil rights and freedoms.

The legislative measures adopted in Ukraine to combat the spread of the coronavirus are considered. Aspects such as banning mass events, closing non-residential premises, restricting the

movement of the population and others are analyzed. The effectiveness of these measures in reducing the number of cases of the disease, as well as their impact on the dynamics of the spread of the virus, is being studied. The article analyzes how the bans affect freedom of movement, freedom of choice, freedom of religion and other basic civil rights. Issues related to restrictions on human rights and the possibility of violation of the guarantees provided for by the Constitution of Ukraine and international treaties are considered.

Conclusions and recommendations regarding the optimal use of bans during the coronavirus pandemic in Ukraine are formulated. A conclusion was made about the effectiveness of the application of prohibitions as a method of legal regulation in the conditions of the pandemic. The bans have proven effective in reducing disease rates and limiting the spread of the virus.

The study is of great importance for the Ukrainian legal community, as it examines the issue of bans as a method of legal regulation in the context of the coronavirus pandemic. The results of the study can serve as a basis for further improvement of the legislation and the development of more effective strategies for combating pandemic threats, while preserving the rights and freedoms of citizens. The conclusions emphasize the need to continue research in this area and further search for optimal approaches to legal regulation during the pandemic, which would ensure the protection of public health, as well as the preservation of civil rights and freedoms in Ukraine.

Keywords: prohibition; legal regulation; coronavirus pandemic; civil rights; freedoms.